

Aartsbisdom Utrecht
Maliebaan 40 3581 CR Utrecht
Postbus 14019 3508 SB Utrecht
Telefoon 030 – 2361570
E-mail: secretariaat@artsbisdom.nl

Decreet tot onttrekking aan de goddelijke eredienst van de H. Andreaskerk te Groessen

WILLEM JACOBUS KARDINAAL EIJK

door de genade van God en de gunst van de Apostolische Stoel
Aartsbisschop van Utrecht

Gezien het feit

dat het bestuur van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus te Zevenaar, Groessen en omstreken (hierna te noemen: het parochiebestuur) middels een brief d.d. 1 augustus 2025 aan ondergetekende een met redenen omkleed verzoek heeft voorgelegd om de H. Andreaskerk, gelegen aan de Dorpsstraat 7 te Groessen, aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

Overwegende

dat de eerste vermelding van een kerk te Groessen dateert uit 838, toen in een charter vermeld werd dat de kerk van Duiven door graaf Rotgarius geschonken werd aan de bisschop van Utrecht en dat de bisschop van Utrecht het vruchtgebruik verkreeg van meerdere zaken waaronder van de kerk te Groessen;

dat in 1131 de kerk te Duiven zich als zelfstandige parochie van Groessen afscheidde;

dat de tufstenen toren van de Sint-Andreaskerk te Groessen, die bestaat uit drie geledingen, versierd met lisenen en boogfriezen, stamt uit de periode 1150 – 1180;

dat op de romaanse toren rond 1445 een 25 meter hoge ingesnoerde torenspits gebouwd is met hout uit de regio Emsland en het Graafschap Bentheim, waarvoor in de winter van 1441-1442 bomen gekapt zijn, waarbij een staande-stoel-constructie toegepast werd;

dat tegen deze toren oorspronkelijk een zaalkerk met zadeldak gestaan heeft, waarvan nog sporen zichtbaar zijn aan de binnenzijde tegen de torenmuur en dat in de late 15^e eeuw deze kleine zaalkerk vervangen werd door een driebeukig gotisch schip met spitsboogvensters, afgesloten met een 5/8 gesloten priesterkoor;

dat tijdens de reformatie Groessen tot Kleefs gebied behoorde, waardoor de katholieken hun geloof konden blijven belijden en ze ook hun kerk in eigen bezit hielden;

dat aan het einde van de 19^e eeuw de kerk te klein bleek en het gotische priesterkoor vervangen werd door een neogotisch koor en dwarsschip volgens ontwerp van de architect J.W. Boerbooms, die in 1891 gereed kwamen;

dat het kerkinterieur daarna bepleisterd en neogotisch gepolychromeerd werd, inclusief de beelden en altaaropstanden en dat een communiebank geplaatst werd evenals een Maria-altaar, een Jozefaltaar en een preekstoel uit het atelier van M. van Bokhoven;

dat deze uitbreiding al snel onvoldoende bleek en dat daarom in 1921 de ingang verplaatst werd en de noordelijke zijbeuk verbouwd en vergroot werd, maar dat ook daarna er in de kerk nog onvoldoende ruimte was voor de groeiende bevolking;

dat in 1927 de pastoor contact opnam met architect H.W. Valk om de kerk te vergroten tot 866 zitplaatsen;

dat het dwarsschip uit 1891 gesloopt werd en vervolgens in de jaren 1932 – 1933 een ruimer transept met koor en vieringtoren verrees naar ontwerp van H.W. Valk, maar dat de beoogde koepel nooit gerealiseerd werd;

dat bij deze verbouwing door architect Valk "christocentrische soberheid" nagestreefd werd, hetgeen leidde tot een sterke verandering van het karakter van het interieur, waarbij delen van de neogotische inventaris verwijderd werden, de neogotische beschildering verdween en de muren afgebikt werden tot op het metselwerk;

dat op 18 oktober 1933 de H. Andreaskerk geconsacreerd werd door de toenmalige aartsbisschop van Utrecht mgr. Joannes Jansen;

dat in 1991-1992 de H. Andreaskerk aan de buitenzijde geheel gerestaureerd werd;

dat zich in de H. Andreaskerk een gotische doopvont uit de 14^e eeuw, grafzerken uit de 16^e eeuw en een orgelkas van Courtain van rond 1680 bevinden;

dat in aansluiting op de veranderende liturgische inzichten in de jaren zestig het hoogaltaar verwijderd werd, waarbij de reliëfs hergebruikt werden, de preekstoel verplaatst en van het klankbord ontdaan werd, de communiebank ontmanteld werd en delen hergebruikt werden;

dat de H. Andreaskerk te Groessen, die bekend staat als de "kathedraal van de Liemers", op 21 december 1966 ingeschreven is in het register van rijksmonumenten;

dat na 2000 zich de noodzaak van samenwerking met buurparochies zich deed gevoelen;

dat door een besluit van ondergetekende met ingang van 1 januari 2010 de R.-K. parochies H. Remigius te Duiven, H. Andreas te Groessen, H. Antonius Abt te Loo en H. Werenfridus te Westervoort zijn samengevoegd tot de parochie HH. Vier Evangelisten;

dat in mei 2013 pastorale samenwerking tot stand kwam tussen de R.-K. Parochie HH. Vier Evangelisten en de toenmalige R.-K. Parochie Sint Willibrordus te Babberich, Herwen en Aerdt, Lobith, Oud-Zevenaar, Pannerden, Spijk en Zevenaar en dat deze parochies sindsdien beschikten over één gezamenlijk pastoraal team en één gezamenlijk pastoraal beleid;

dat in het pastoraal beleidsplan 2017-2019 'Benieuwd & Dienstbaar' d.d. 31 december 2016 voor de toenmalige R.-K. parochies HH. Vier Evangelisten en Sint Willibrordus verwoord is dat in De Liemers een aantal kenmerkende tradities, zoals jaarlijkse processies, op meerdere plaatsen voortbestaan, maar dat niettemin de kerkelijke betrokkenheid en de deelname aan het kerkelijk leven gering zijn en afnemen en dat parochies en plaatselijke geloofsgemeenschappen steeds meer genoodzaakt zijn afscheid te nemen van de vertrouwde gestalte van de volkskerk;

dat door een besluit van ondergetekende d.d. 13 december 2017 de R.-K. Parochie HH. Vier Evangelisten en de R.-K. Parochie Sint Willibrordus met ingang van 1 januari 2018 samengevoegd zijn tot de huidige R.-K. Parochie Sint Willibrordus die bestaat uit 13 geloofsgemeenschappen, namelijk die van Babberich, Doesburg-Angerlo, Duiven, Groessen, Herwen & Aerdt, Lathum-Giesbeek, Lobith & Tolkamer, Loo, Oud-Zevenaar, Pannerden, Spijk, Westervoort en Zevenaar;

dat het pastoraal team van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in een beleidsnotitie d.d. 22 januari 2018 constateerde dat het kerkbezoek in deze parochie gestaag verminderde en dat in een gemiddeld weekend in 2017 aan de vieringen in de 9 à 10 parochiekerken minder dan 500 kerkgangers in totaal deelnamen, hetgeen overeenkomt met 1,4 % van het totale aantal parochianen en dat in verscheidene locaties van de parochie reguliere weekendvieringen met minder dan 20 bezoekers geen uitzondering meer waren en dat het niet alleen ontbrak aan priesters, diakens en pastorale werk(st)ers om liturgische vieringen in ieder weekend in alle locaties te kunnen doen plaatsvinden, maar in toenemende mate ook aan koster, zangers, organisten, lectors, collectanten, schoonmakers, etc.;

dat het parochieel Beleidsplan 2022-2024 "Geloof laten leven" aansluit bij het eerder ontwikkelde beleid ten aanzien het eucharistisch centrum en de overige kerklocaties;

dat conform een besluit van ondergetekende de H. Andreaskerk in Zevenaar dient als eucharistisch centrum van de huidige R.-K. Parochie Sint Willibrordus;

dat het parochiebestuur in zijn brief d.d. 1 augustus 2025 constateert dat het gebruik van de kerkgebouwen in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus sterk afneemt, dat het kerkbezoek daalt, de deelname aan de sacramenten sterk afneemt, de vraag naar kerkelijke uitvaarten sterk vermindert en dat een ruime meerderheid van de vrijwilligers boven de 70 jaar is en nieuwe aanwas nagenoeg nihil is en dat dit ertoe geleid heeft dat er niet meer genoeg vrijwilligers waren om de traditionele Groessense Umdracht voort te zetten en deze per juni 2023 beëindigd is, dat er een oplopend exploitatiekort is door afnemende kerkbijdragen, dat de kosten voor achterstallig onderhoud oplopen en dat de personele omvang van het pastoraal team afneemt;

dat er in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in 2018 39 dopelingen waren, dat echter in de periode 2020 - 2024 het aantal doopsels jaarlijks ongeveer 20 bedroeg, waarvan gemiddeld ongeveer 2 uit Groessen;

dat er in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in 2018 73 eerste communicanten waren, dat echter in de periode 2020 - 2024 het gemiddeld aantal eerste communicanten per jaar ongeveer 28 bedroeg, waarvan ongeveer 1 uit Groessen;

dat er in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in 2018 26 vormelingen waren, dat echter in de periode 2020 - 2024 gemiddeld 9 kinderen het Heilig Vormsel ontvingen, waarvan gemiddeld ongeveer 1 uit Groessen;

dat er in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in 2018 en 2019 jaarlijks gemiddeld 8 huwelijken kerkelijk gesloten werden en dat in de periode 2020 - 2024 gemiddeld 3 kerkelijke huwelijken gesloten werden, waarvan gemiddeld minder dan 1 uit Groessen;

dat in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in de jaren 2020 - 2022 gemiddeld 106 kerkelijke uitvaarten per jaar plaatsvonden, waarvan gemiddeld minder dan 7 uit Groessen, en in de jaren 2023-2024 gemiddeld 70, waarvan gemiddeld minder dan 4 uit Groessen;

dat per 1 januari 2024 het totaal aantal inwoners van het dorp Groessen 2025 bedroeg en dat het aantal inwoners in de periode 2013 – 2024 nauwelijks toegenomen is, en wel gemiddeld met 3 inwoners per jaar;

dat in de periode 2020 tot 2024 maandelijks de liturgische vieringen in het weekend in Groessen gehouden werden en geen vieringen op weekdagen en dat daaraan op gewone zondagen 30 tot 45 personen deelnamen, koorleden niet meegeteld;

dat de Umdracht, de jaarlijkse processie in juni, per juni 2023 gestopt is bij gebrek aan vrijwilligers;

dat het Middenkoor als kerkelijk koor gestopt is en dat het Gregoriaans Herenkoor is overgegaan naar de H. Andreaskerk te Zevenaar;

Tevens overwegende

dat het parochiebestuur in de eerste helft van 2019 plannen ontwikkelde voor het laten onttrekken van meerdere parochiekerken aan de goddelijke eredienst;

dat het parochiebestuur en het pastoraal team op 3 juli 2019 een algemene informatieavond organiseerden met alle locatieraden inzake de bekendmaking van het voornemen van het parochiebestuur tot kerksluitingen;

dat het parochiebestuur op 6 september 2019 een vervolgesprek had met de locatieraad van Groessen over de presentatie van de plannen en het tijdspad;

dat op 23 oktober 2019 in Groessen een informatieavond voor de geloofsgemeenschap gehouden werd, waarop de plannen werden gepresenteerd en de procedure toegelicht werd;

dat op 27 november 2019 overlegd werd met de vrijwillige voorgangers en het pastoraal team;

dat in de periode december 2019 – februari 2020 het parochiebestuur en het pastoraal team gesprekken voerden met de koördinerenden;

dat de locatieraad, de werkgroep herbestemming en het parochiebestuur overlegd hebben over de toekomst van de H. Andreaskerk;

dat op 31 januari 2020 het pastoraal team en het parochiebestuur het concept werkplan 'kerk-sluiting' presenteerden en dat dit plan vervolgens aangepast en op 2 maart 2020 vastgesteld werd;

dat op 4 februari 2020 een gesprek van locatieraden en pastoraal team over 'lokaal geloven' plaatsvond;

dat het pastoraal team op 6 februari 2020 gesproken heeft met de vrijwilligers die in Groessen betrokken zijn bij de uitvaarten;

dat het pastoraal team en het parochiebestuur op 18 maart 2020 gesproken hebben met de koorbesturen;

dat de H. Andreaskerk in Zevenaar, het eucharistisch centrum, steeds meer voor heel de parochie dient als parochiekerk en steeds minder als 'huiskerk' van alleen de locatie H. Andreas / H. Maria Koningin te Zevenaar en dat daartoe onder meer koren uit de gehele parochie en vrijwilligers uit kerken die gesloten zijn, uitgenodigd worden mee te werken in het eucharistisch centrum;

dat het pastoraal team met het oog op het functioneren van de parochie in de toekomst het eucharistisch centrum en de vorming van kleine lokale groepen van gelovigen stimuleert;

dat het parochiebestuur en het pastoraal team in het voorjaar van 2021 alle vrijwilligers die actief zijn op het terrein van de liturgie, gevraagd hebben naar hun wensen voor de toekomst en de vrijwilligers die zich voor andere activiteiten of op een andere locatie willen inzetten, begeleiden en tevens aandacht schenken aan degenen die hun vrijwilligerstaken beëindigen;

dat op 8 juli 2020 een hoorzitting gehouden werd in Groessen inzake de voorgenomen onttrekking van de H. Andreaskerk aan de goddelijke eredienst en dat bij deze hoorzitting 9 parochianen uit de locatie H. Andreas te Groessen aanwezig waren alsmede de pastoor, een lid van het parochiebestuur en een adviseur en dat tijdens deze hoorzitting het parochiebestuur toegelicht heeft dat het besluit om ondergetekende te verzoeken om op korte termijn meerdere kerken in de parochie aan de goddelijke eredienst te onttrekken, waaronder nu de H. Andreaskerk in Groessen, genomen is vanwege de sterke afname van het pastoraal-liturgisch gebruik van de kerkgebouwen en een oplopend exploitatiekort, alsmede oplopende kosten voor achterstallig onderhoud, als ook omdat het in stand houden van de huidige organisatie niet motiverend is voor vrijwilligers en geen aantrekkingskracht op jongeren of nieuwkomers heeft;

dat de aanwezigen tijdens de hoorzitting gelegenheid kregen om te reageren op en vragen te stellen over de voorgenomen onttrekking van de H. Andreaskerk aan de goddelijke eredienst;

dat het parochiebestuur tot overeenstemming is gekomen met een koper die na de onttrekking van de H. Andreaskerk aan de goddelijke eredienst de kerk wil gebruiken voor educatieve en culturele doeleinden op het gebied van oude ambachten;

dat op deze wijze de H. Andreaskerk een waardige herbestemming krijgt, die tot nut is van de dorpsgemeenschap van Groessen;

dat de parochianen uit Groessen voortaan ter kerke kunnen gaan in de H. Andreas / H. Maria Koningin kerk te Zevenaar, het eucharistisch centrum van de parochie, op ruim 4 km afstand van Groessen;

dat de laatste Eucharistieviering in de H. Andreaskerk te Groessen op 13 januari 2024 heeft plaatsgevonden;

dat het parochiebestuur en het pastoraal team alles doen en zullen blijven doen wat noodzakelijk is om de pastorale zorg voor de parochianen rond de H. Andreaskerk te Groessen te garanderen;

Voorts overwegende

dat de Priesterraad van het Aartsbisdom Utrecht op 11 maart 2026 is ingelicht over de pastorale situatie in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus te Zevenaar, Groessen en omgeving in het algemeen en over die van de geloofsgemeenschap rond de H. Andreaskerk te Groessen in het bijzonder en dat de leden van de Priesterraad zijn gehoord inzake het verzoek van het parochiebestuur aan ondergetekende om de H. Andreaskerk te Groessen aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de Priesterraad op 23 maart 2026 ondergetekende geadviseerd heeft om in te gaan op het verzoek van het parochiebestuur aan ondergetekende om de H. Andreaskerk te Groessen aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de voorbereiding van het onderhavige decreet blijkens bovenstaande overwegingen is geschied in overeenstemming met canon 1222, § 2 en canon 50 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983;

dat, gelet op het bovenstaande en op canon 1222, § 2 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983, sprake is van een ernstige reden die het raadzaam maakt dat de H. Andreaskerk te Groessen niet langer voor de goddelijke eredienst worden gebruikt;

Besluit

dat de H. Andreaskerk gelegen Dorpstraat 7 te Groessen, met ingang van 15 april 2026 aan de goddelijke eredienst wordt onttrokken en

dat de in de H. Andreaskerk achterblijvende altaren, zowel de vaste als de verplaatsbare, geëxposeerd zijn oftewel hun wijding of zegening verliezen (canon 1238, § 2 CIC/1983) met ingang van de datum waarop de H. Andreaskerk wordt onttrokken aan de goddelijke eredienst;

En gelast

dat de pastoor en de overige leden van het bestuur van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus er zorg voor dragen dat de nog in de H. Andreaskerk aanwezige kerkinventaris die eigendom is van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus tijdig veilig gesteld wordt;

dat herbestemming van de eventueel nog in de H. Andreaskerk aanwezige kerkinventaris met inachtneming van artikel 53 van het Algemeen Reglement voor het Bestuur van een Parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland dient plaats te vinden;

dat dit decreet ter kennis wordt gebracht van de parochianen van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus en overigens op de gebruikelijke wijze wordt bekendgemaakt.

Binnen de peremptoire termijn van 10 nuttige dagen na de wettige betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983 middels een aangetekende brief aan ondergetekende een verzoek om herroeping of verbetering van dit decreet gedaan worden.

Als datum van de wettige betekening van dit decreet bepaal ik 27 maart 2026.

Gegeven te Utrecht, 26 maart 2026

W. J. Eijk

+ Willem Jacobus kardinaal Eijk
Aartsbisschop van Utrecht

W. H. van den Dool

drs. W.H. van den Dool, diaken
Kanselier Aartsbisdom Utrecht

